

METODICKÁ PŘÍRUČKA

Podnikání v zemědělství

Určeno pro pracovníky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností

Účinnost: 1. 1. 2015

Aktualizace: 1. 1. 2023

Úvod

Ministerstvo zemědělství připravilo, s ohledem na nabytí účinnosti novely zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství (dále jen „zákon o zemědělství“) upravující „zemědělské podnikání“, informační materiál, týkající se činnosti obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (dále jen „obecní úřad“).

Tento materiál obsahuje obecnou část týkající se legislativy a popis aplikačních úprav. Materiál je ryze informativního charakteru a nemá v žádném směru zasahovat do působnosti krajských úřadů na úseku odborné a metodické pomoci obcím. Ministerstvo zemědělství jej připravilo s cílem jednotné aplikace zákona o zemědělství při vedení evidence zemědělského podnikatele a je připraveno tento záměr ve spolupráci s krajskými úřady i nadále podporovat.

Dle § 2fb odst. 1 zákona o zemědělství jsou údaje v evidenci zemědělského podnikatele vedené obecními úřady obcí s rozšířenou působností vedeny v informačním systému evidence zemědělského podnikatele (dále jen „IS EZP“), jehož správcem je ministerstvo a uživateli jsou obecní úřady obcí s rozšířenou působností v rozsahu stanoveném tímto zákonem. V této souvislosti bychom Vás rádi informovali, že v této chvíli je možné veškeré úpravy týkající se IS EZP, které budou platné od 1. 1. 2023, vyzkoušet na testovacím prostředí. V případě jakýchkoliv dotazů, týkajících se IS EZP, kontaktujte HelpDesk Ministerstva zemědělství.

Podnikání v zemědělství

Dne 9. prosince 2022 byla ve Sbírce zákonů vyhlášena **novela zákona č. Sb., kterou se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství**, ve znění pozdějších předpisů. Účinnost nabývá dne **1. 2023**.

Touto novelou se zavádí nová podmínka pro zemědělské podnikatele, a to prokázat právní důvodu pro užívání prostor, ve kterém má sídlo. Dále se doplňuje povinnost zapisovat do Informačního systému evidence zemědělského podnikatele údaje o členech statutárního orgánů zemědělského podnikatele. Další změnou je nový důvod pro vyřazení zemědělského podnikatele z Informačního systému evidence zemědělského podnikatele z důvodu neprokázání právního důvodu pro užívání prostor.

V případě vyřazení zemědělského podnikatele na jeho žádost bez uvedení požadovaného data vyřazení, bude zemědělský podnikatel vyřazen z evidence ke dni nabytí právní moci rozhodnutí vydaného obecním úřadem obce s rozšířenou působností.

Nadále podle této právní úpravy není k provozování zemědělské výroby třeba žádného zvláštního oprávnění a provozovat ji může každá osoba, která má zájem tímto způsobem podnikat.

Konkrétně je zemědělský podnikatel definován v § 2e odst. 1 zákona o zemědělství. Jedná se o fyzickou nebo právnickou osobu, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku. Přitom samozřejmě platí, a v zemědělství obzvláště, že činnost soustavná nemusí znamenat činnost nepřetržitou a zákon tedy počítá s její sezonností anebo určitými intervaly, v nichž je prováděna. Aby mohl podnikatel v zemědělství podnikat, musí se zaevidovat, výjimka se vztahuje na fyzické osoby provozující drobné pěstitelské a chovatelské činnosti anebo prodávající rostlinné výrobky a nezpracované živočišné výrobky, které nepodléhají evidenci zemědělského podnikatele podle tohoto zákona (§ 2e odst. 2).

Zrušení místní příslušnosti obecních úřadů se týká těchto úkonů:

- žádosti o zápis do evidence,
- oznámení změny,
- žádosti o vyřazení,
- oznámení o přerušení,
- oznámení o pokračování
- žádost o výpis z evidence.

Všechny výše uvedené úkony může dle nové právní úpravy podnikatel provést na jakémkoliv úřadě obce s rozšířenou působností.

U některých úkonů je místní příslušnost obecních úřadů zachována a řídí se dle **sídla podnikání**. Jedná se o následující úkony:

- zpracování (aktualizace) informací z externích registrů – jedná se o zprávu o změně údajů podnikatele ze základních registrů, ať už z registru obyvatel nebo z registru osob, kterou obecní úřad obdrží prostřednictvím IS EZP,
- kontrolní činnost,
- vedení správního řízení na úseku přestupků a správních deliktů.

Zákon definuje podmínky, které musí žadatel o zaevidování splňovat. Evidenci zemědělských podnikatelů zákon svěřil obecním úřadům, které ji vykonávají jako tzv. přenesenou působnost, kdy náklady s ní spojené hradí stát (§ 2h). Současně jsou stanoveny povinnosti těchto úřadů související s vedením evidence zemědělského podnikatele.

Zákon o zemědělství pro fyzickou osobu výslovně stanoví následující podmínky:

- je plně svéprávná (definice dle občanského zákoníku § 30 odst. 1: „*Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku*“),

- hodlá-li podnikat nezletilá osoba, které byla soudem přiznána svéprávnost, nebo u které soud přivolil k souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování zemědělské výroby, doloží rozhodnutí soudu o přiznání svéprávnosti nebo přivolení soudu k souhlasu zákonného zástupce.

- má trvalý pobyt na území České republiky nebo doloží doklad prokazující udělení víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu, nejedná-li se o občana České republiky nebo o občana členského státu Evropské unie.

Kromě uvedeného, pokud chce v zemědělství podnikat fyzická osoba, která není občanem České republiky anebo členského státu Evropské unie, musí pohovorem před obecním úřadem prokázat schopnost plynně a jazykově srozumitelně reagovat na otázky, týkající se běžného denního života a podnikání a současně musí dokázat plynně přečíst určený běžný článek z denního tisku a vlastními slovy sdělit jeho obsah.

Žádost o zaevidování podává žadatel v souladu se zákonem o zemědělství u kteréhokoliv obecního úřadu. Aktuální vzory žádostí, které Ministerstvo zemědělství **doporučuje**, jsou k dispozici na stránkách eAgri.cz (Portál farmáře > Evidence zemědělských podnikatelů > Formuláře k podání).

Sídlem podnikání se pro účely tohoto zákona rozumí místo, odkud zemědělský podnikatel řídí svoji podnikatelskou činnost, u fyzických osob půjde především o **adresu** místa, odkud zemědělský podnikatel spravuje svůj podnik, tj. zajišťuje zemědělskou výrobu ve smyslu zákona. Nově je zemědělský podnikatel povinen prokázat právní důvod pro užívání prostor, v nichž má na území České republiky sídlo a zahraniční osoba odštěpný závod; toto nemusí prokazovat, pokud je sídlo totožné se svým bydlištěm. **Prokazování právního důvodu se bude týkat všech nově zapisovaných žadatelů do Informačního systému evidence zemědělského podnikatele a dále podnikatelů již zapsaných, kteří budou po 1.1.2023 oznamovat novou adresu sídla v případě, že není adresa sídla totožná s adresou trvalého bydliště.**

Náležitosti žádosti

V ustanovení § 2f odst. 3 a 4 zákona o zemědělství se uvádí, jaké údaje musí obsahovat žádost o zápis do evidence zemědělského podnikatele.

V odstavci 3 jsou uvedeny náležitosti žádosti, je-li žadatelem o zápis osoba fyzická a v odstavci 4 náležitosti, jde-li o žádost osoby právnické. V obou případech se jedná o výčet taxativní. Pokud podaná žádost všechny zákonem uvedené údaje neobsahuje, obecní úřad žadatele vyzve k doplnění chybějících údajů.

U fyzické osoby zákon požaduje mimo jiné také údaj o tom, zda jí soud nebo správní orgán neuložil zákaz činnosti, týkající se zemědělské výroby a zda u ní netrvá jiná překážka, týkající se provozování zemědělské výroby. Je-li žadatelem právnická osoba, zákon údaj o zákazu činnosti týkající se zemědělské výroby nebo jiné překážky týkající se zemědělské výroby požaduje uvést u osob, které jsou jejím statutárním orgánem. Pravdivost tohoto údaje žádným dokladem osvědčujícím splnění této podmínky ve smyslu zákona prokázat nelze. Zákon o zemědělství v tomto směru na postih pamatuje v § 5 odst. 1 písm. b), resp., v § 5a odst. 1 písm. b) zákona o zemědělství, podle něhož, uvede-li žadatel, nebo právnická osoba a fyzická osoba podnikající v žádosti nepravdivé údaje, může mu obecní úřad uložit pokutu až do výše 50 000,- Kč.

U osoby či osob, které jsou statutárním orgánem právnické osoby, zákon o zemědělství v § 2f odst. 4 písm. a) požaduje v žádosti uvést datum narození a místo trvalého pobytu. U zahraniční právnické osoby zákon vyžaduje (§ 2f odst. 4 písm. b) takové údaje uvést u vedoucího organizační složky umístěné v České republice.

Žadatel je povinen přiložit k žádosti doklady osvědčující splnění podmínek stanovených tímto zákonem pro zápis do evidence zemědělského podnikatele.

Údaje, týkající se “zaměření zemědělské výroby“, se na žádosti neuvádí. Zákon o zemědělství v této souvislosti informativně uvádí, co se rozumí zemědělskou výrobou včetně hospodaření v lesích a na vodních plochách v § 2e odst. 3.

Nově je možné na žádosti uvést informaci, že žadatel požaduje při změně bydliště automaticky měnit na stejnou adresu i sídlo podnikání; toto se týká pouze fyzických osob podnikajících.

Na žádosti může podnikatel uvést informaci, že žádá zasílat změnová osvědčení, která souvisí se změnou referenčních údajů – viz § 2fa odst. 5 zákona o zemědělství. Pokud tuto možnost využije, budou mu automaticky zasílána veškerá změnová osvědčení, která obecní úřad vydá na základě zjištěné změny, např. z externích registrů (základní registry).

Zákon o zemědělství v § 2e odst. 4 nadále pamatuje na oprávnění zemědělského podnikatele poskytovat rovněž práce, výkony nebo služby, které souvisejí výhradně se zemědělskou výrobou a při kterých se použijí prostředky nebo zařízení sloužící zemědělské výrobě. Jedná se o činnosti poskytované podnikatelem vedle jeho zemědělské výroby a jako jediné zaměření, pro které by mohl být zemědělský podnikatel podle zákona zaevidován, tedy bez jiné zemědělské výroby ve smyslu tohoto ustanovení, v úvahu nepřichází.

Podle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, bude obecní úřad na místě požadovat po žadateli, který dosud jako podnikatel zemědělskou výrobu neprovozoval, zaplacení správního poplatku.

Náležitosti a vydání osvědčení o zápisu do evidence

Zákon o zemědělství upravuje v § 2f odst. 5 postup obecního úřadu při vydávání osvědčení o zápisu žadatele do evidence zemědělského podnikatele.

V případě zamítnutí vydání osvědčení musí obecní úřad jako správní orgán prvního stupně rozhodnout o zamítnutí žádosti, a přitom dodržet příslušná procesní ustanovení správního řádu, včetně náležitostí vydaného správního rozhodnutí. O odvolání proti takovému rozhodnutí bude jako správní orgán druhého stupně rozhodovat příslušný krajský úřad v souladu s § 67 odst. 1 písm. a) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Pokud jde o náležitosti osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele, zákon o zemědělství stanoví, že v něm musí být uvedeny údaje uvedené v žádosti, tedy údaje podle § 2f odst. 3, jde-li o osobu fyzickou, a údaje podle § 2f odst. 4 tohoto zákona, jde-li o osobu právnickou. Vzhledem k tomu, jak je výše připomenuto, že se jedná o výčet údajů žádosti taxativní, musí být také ve vydaném osvědčení uvedeny veškeré zákonem stanovené údaje. Současně se v odstavci 5 citovaného paragrafu obecnímu úřadu ukládá vydat žadateli osvědčení do 30 dnů, pokud splňuje podmínky podle tohoto zákona.

Jednou z náležitostí žádosti, a to jak o osoby fyzické (§ 2f odst. 3 písm. d), tak i o osoby právnické (§ 2f odst. 4 písm. c), je uvedení identifikačního čísla, bylo-li již přiděleno. Žadatel je povinen v žádosti tento údaj uvést a obecní úřad musí stejný údaj vyznačit v osvědčení.

Pokud nemá identifikační číslo žadatel (fyzická osoba) doposud přiděleno, bude mu podle § 2fa odst. 3 obecním úřadem prostřednictvím IS EZP přiděleno. O této skutečnosti není nutné vyrozumívat příslušný orgán státní statistické služby.

V této souvislosti, tj. ve vztahu k identifikačnímu číslu žadatele, vyplývají ze zákona při vydávání osvědčení pro obecní úřad následující povinnosti:

- osvědčení vydat žadateli do 30 dnů (pokud není IČO přiděleno – přidělit jej).
- vyznačit IČO přidělené zemědělskému podnikateli v evidenci.

Obecní úřad posoudí, zda žádost obsahuje zákonem pro žadatele stanovené podmínky a zda obsahuje všechny údaje ve smyslu § 2f odst. 3 a odst. 4.

Pokud v žádosti bude uvedeno již přidělené IČO a žádost bude splňovat podmínky podle § 2e, obecní úřad vydá ve stanovené lhůtě žadateli osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele, na němž budou uvedeny veškeré údaje ve smyslu poslední věty § 2f odst. 5.

Půjde-li však o osobu právnickou, respektive o budoucí osobu právnickou, která se rozhodne provozovat zemědělskou výrobu, a ještě není zapsána v obchodním rejstříku, obecní úřad posoudí její žádost a vydá žadateli osvědčení bez uvedení IČO. Žadatel musí podat návrh na

zápis společnosti do obchodního rejstříku do 6 měsíců ode dne jejího účinného založení. O zápisu a přidělení IČO právnické osobě do obchodního rejstříku bude pověřený obecní úřad v IS EZP informován formou zprávy. Obecní úřad identifikační číslo doplní do IS EZP a vydá osvědčení, ve kterém již bude identifikační číslo vyznačeno. V případě, že nedojde k zápisu do obchodního rejstříku ve stanovené lhůtě, bude žádost zamítnuta.

Řízení o vydání osvědčení bude tedy zahájeno dnem, kdy obecnímu úřadu bude taková žádost doručena. Bude-li neúplná, vyzve obecní úřad žadatele k jejímu doplnění a určí lhůtu, do kdy se tak má stát. Tricetidenní lhůta pro vydání osvědčení potom počne běžet teprve ode dne, kdy se žádost stane „perfektní“. Nebude-li žádost doplněna v určené lhůtě, obecní úřad ji zamítne.

Obecní úřad je podle § 2fa odst. 1 zákona o zemědělství povinen v IS EZP neprodleně vyznačit skutečnosti uvedené ve vydaném osvědčení a identifikační číslo přidělené zemědělskému podnikateli. Jednou z náležitostí žádosti je také údaj o předpokládaném datu zahájení provozování zemědělské výroby a datum jejího ukončení, pokud žadatel zamýšlí provozovat zemědělskou výrobu na dobu určitou. Ve vydaném osvědčení proto musí být uvedeno také datum zápisu do evidence zemědělského podnikatele (a případně datum výmazu). Datem zahájení provozování zemědělské výroby tak bude buď datum uvedené žadatelem, anebo datum přijetí žádosti, bude-li žádost perfektní.

Zákon zároveň obecnímu úřadu ukládá postupovat obdobně i v případě změny či zániku skutečností vedených v evidenci. Plnění takové povinnosti samozřejmě předpokládá, že se o takových změnách obecní úřad dozví, a to buď na základě informací ze základních registrů nebo oznámení zemědělského podnikatele či z vlastní kontrolní činnosti, kterou je obecní úřad na dotčeném úseku oprávněn provádět v souladu se zákonem č. 255/2012 Sb., zákon o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 2fa odst. 5 zákona o zemědělství je zemědělský podnikatel povinen oznámit jakémukoliv obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností změny údajů zapisovaných do evidence zemědělského podnikatele, a to nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy k těmto změnám došlo. Tuto povinnost zemědělský podnikatel nemá, jde-li o změny referenčních údajů zapisovaných v základních registrech, v agendovém informačním systému evidence obyvatel, v obchodním rejstříku nebo v agendovém informačním systému cizinců. Na základě oznámení změny podnikatelem nebo na základě informace poskytnuté z výše uvedených registrů a informačních systémů, týkající se údajů zapisovaných do evidence zemědělského podnikatele, provede obecní úřad zápis do evidence zemědělského podnikatele a na vyžádání vydá zemědělskému podnikateli změnové osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele.

Změnová osvědčení, která souvisí se změnou referenčních údajů, budou dle nové právní úpravy zasílána jen těm podnikatelům, kteří si je vyžádají, jak je uvedeno v § 2fa odst. 5.

Přerušeni a pokračování provozování zemědělské výroby upravuje § 2fa odst. 6. Podnikatel je povinen přerušeni provozování zemědělské výroby na dobu delší než 6 měsíců ohlásit na jakémkoliv obecním úřadě s rozšířenou působností. Provozování zemědělské výroby se považuje za přerušeno dnem doručení oznámení podle věty první, nebo dnem pozdějším, uvedeným v oznámení, stejné pravidlo platí i u pokračování v provozování zemědělské výroby.

Není možné zadat datum přerušení či pokračování zpětně, tedy před datem doručení (podání) oznámení. Na základě doručeného oznámení provede obecní úřad obce s rozšířenou působností zápis do evidence zemědělského podnikatele a informuje zemědělského podnikatele o provedeném zápisu. Informace je formou vygenerovaného dokumentu z IS EZP.

Vyřazení zemědělského podnikatele z evidence upravuje zákon v § 2g.

Obecní úřad o vyřazení rozhodne vždy, jestliže zemědělský podnikatel:

1) neprovozuje zemědělskou výrobu a neoznámil obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností přerušení provozování zemědělské výroby nebo již nesplňuje podmínky podle § 2e odst. 1,

2) neprokáže právní důvod pro užívání prostor ani na opakovanou žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností ve lhůtě 15 pracovních dnů ode dne doručení opakované žádosti podle § 2e odst. 5

3) zemřel, jde-li o osobu fyzickou,

4) zanikl, jde-li o osobu právnickou,

5) o vyřazení z evidence zemědělského podnikatele zemědělský podnikatel požádá,

6) mu byl uložen zákaz činnosti týkající se zemědělské výroby, jde-li o osobu fyzickou.

Se žádným jiným důvodem, než jsou důvody výše uvedené, však zároveň zákon vyřazení z evidence zemědělského podnikatele nespojuje a z jiného důvodu tedy vyřazení v úvahu nepřipadá.

Obecní úřad o vyřazení zemědělského podnikatele rozhoduje ve správním řízení, jak to vyplývá z § 147 odst. 1 písm. b) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Před vydáním rozhodnutí je povinností obecního úřadu zjistit řádně skutečný stav věcí a dát účastníkům řízení možnost se k ní vyjádřit a rozhodné skutečnosti si ověřit (např. z výpisu obchodního rejstříku ohledně data zániku právnické osoby apod.).

V každém případě je vyřazení z evidence zemědělského podnikatele změnou, kterou je nutno zapsat prostřednictvím IS EZP do základního registru osob.

Podle § 2g odst. 1 písm. c) zákona o zemědělství zákona půjde o vyřazení zemědělského podnikatele z evidence jen tehdy, pokud zemřel a nemá právního nástupce. Zákon zde tedy s vyřazením z evidence nepočítá v případě, že na místo dosavadního zemědělského podnikatele nastoupí jeho zákonný či závětní dědic. Pokud obecní úřad v provedeném správním řízení takového právního nástupce zjistí, o vyřazení nerozhodne.

Zákon o zemědělství v § 2g odst. 2 upravuje postup pro případ, kdy právní nástupce zemědělského podnikatele hodlá v podnikání pokračovat. Pokud právní nástupce ve lhůtě zde stanovené obecnímu úřadu oznámí, že hodlá v podnikání pokračovat, a bude splňovat podmínky zákonem pro zemědělského podnikatele stanovené, obecní úřad takového právního nástupce zapíše do IS EZP a vydá mu osvědčení; po skončení dědického řízení - stane-li se tento právní nástupce vlastníkem majetku, kterého se v daném případě provozování zemědělské výroby týká

– zapíše ho obecní úřad do evidence a vydá mu nové osvědčení. Správní poplatek za vydané změnové osvědčení je 500,- Kč.

Po dobu projednání dědictví, pokud právní nástupce nesplní podmínky uvedené v § 2e odst. 1 zákona o zemědělství, je povinen právní nástupce ustanovit zástupce. Po skončení dědického řízení platí pro právního nástupce ustanovení upravující podnikání v zemědělství obdobně; nedoloží-li právní nástupce zemědělského podnikatele žádost pro splnění stanovených podmínek, obecní úřad rozhodne o jeho vyřazení z evidence zemědělského podnikatele.

O odvolání proti rozhodnutí obecního úřadu o vyřazení z evidence bude rozhodovat příslušný krajský úřad (viz § 2g odst. 3 zákona o zemědělství). Obecní úřad provede výmaz z evidence poté, kdy rozhodnutí vydané podle § 2g odst. 1 zákona o zemědělství nabude právní moci.

Zákon na úseku zemědělského podnikání kromě právní úpravy obsažené ve výše popsáných ustanoveních § 2g až 2ha stanoví v § 5 odst. 1 písm. a) a b) a odst. 2 písm. b), resp. § 5a odst. 1 písm. a) a b) a odst. 2 písm. b) sankce, u kterých ke změně nedošlo.

Správní poplatky jsou vybírané správními orgány v souladu se zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, pro zápis zemědělského podnikatele do evidence podle zákona o zemědělství činí poplatek 1000,- Kč, a poplatek pro případ změny zápisu v této evidenci činí 500,- Kč (jedná-li se o změnu neidentifikačních údajů, oznámení o právním nástupci), v případě změny identifikačních údajů, např. sídla fyzické osoby, činí poplatek 100,- Kč.